

DOI: 10.4467/2391-890XPAH.23.006.19245

Irena Mamczak-Gadkowska
(Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
dr hab., prof. UAM, imaga@amu.edu.pl
ORCID iD: 0000-0003-0011-9266

Działalność naukowa i dydaktyczna doc. dr Ireny Radtke na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

W październiku 2023 r. minęła setna rocznica urodzin doc. dr Ireny Radtke, wybitnej archiwistki i nauczycielki archiwistyki. Urodzona 17 października 1923 r. w Rzeżęcinie na Kaszubach przez całe swoje zawodowe życie związana była z Archiwum Państwowym w Poznaniu. Na szczególną pamięć zasługuje Jej związek z Zakładem Archiwistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w którym pracowała w latach 1976–1988¹. Rocznicą ta jest dobrą okazją do przypomnienia Jej naukowej i dydaktycznej działalności na naszym Uniwersytecie.

Docent dr Irena Radtke była absolwentką Uniwersytetu Poznańskiego. Studia w Poznaniu podjęła po ukończeniu w 1947 r. liceum w Tczewie i uzyskaniu matury z oceną bardzo dobrą, mając zagwarantowane stypendium Ministerstwa Oświaty. W latach 1947/48–1950/51 studiowała historię oraz filologię klasyczną. W czasie studiów uczęszczała m.in. na wykłady profesorów: Adama Skalkowskiego, Kazimierza Tymienieckiego, Henryka Łowmiańskiego, Gerarda Labudy i Janusza Pajewskiego. Przez dwa lata studiów uczestniczyła w zajęciach paleograficznych i neograficznych

---

¹ K. Strykowski, E. Rogal, *Irena Radtke (17 X 1923 – 30 III 2014)*, *Archeion* 2014, t. 115, s. 750–758; I. Mamczak-Gadkowska, *Irena Radtke (1923–2014)*, „*Archiwista Polski*” 2014, nr 2(74), Bydgoszcz 2014, s. 106–116; E. Rogal, *Radtke Irena Monika (1923–2014)* [w:] *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich*, t. 3, 1935–2015, Warszawa 2017, s. 193–195. Niniejszy artykuł oparty jest na materiałach archiwalnych, literaturze oraz wspomnieniach autorki, która w tym samym czasie podjęła pracę w Zakładzie Archiwistyki UAM.

Ilustr. 1. Doc. dr Irena Radtke (1923–2014)
zbiory Archiwum UAM, sygn. 744/1079

u prof. G. Labudy, a przez kolejne dwa lata w jego seminarium magisterskim². W opinii profesora Labudy już na studiach wyróżniała się pracowitością i dobrym przygotowaniem naukowym zarówno w dziedzinie metodyki badań historycznych, jak i w zakresie nauk pomocniczych historii³. 22 grudnia 1951 r., na podstawie pracy magisterskiej pt. „Osadnictwo Kasztelanii Tczewskiej w XIII i XIV wieku”, napisanej pod kierunkiem prof. Gerarda Labudy uzyskała stopień magistra filozofii w zakresie historii z wynikiem bardzo dobrym⁴. Była wzorową studentką – jak wynika z protokołów egzaminacyjnych, wszystkie egzaminy zdawała na oceny bardzo dobre i celujące. Rok później ukończyła studia I stopnia w zakresie filologii klasycznej. Po ich ukończeniu podjęła pracę w Archiwum Państwowym

w Poznaniu, z którym związała całe swoje życie zawodowe. Pracowała w nim łącznie ponad 45 lat, od 1 października 1951 r., do przejścia na emeryturę 30 września 1988 r., a następnie kontynuowała pracę w niepełnym wymiarze godzin w okresie od 1 października 1988 r. do 31 grudnia 1996 r.⁵

Podjąwszy pracę w Archiwum, nie zaniechała swoich planów naukowych. Uczęszczała na seminarium doktorskie prof. Gerarda Labudy, na którym przygotowywała swoją rozprawę doktorską. 27 maja 1963 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych na podstawie rozprawy pt. „Kancelaria miasta Poznania do 1570 roku”⁶. Recenzenci tej rozprawy: profesorowie Aleksander Gieysztor i Brygida Kürbis akcentowali pionierski charakter badań zaprezentowanych w pracy oraz podkreślali jej ogromne znaczenie dla nowożytnej dyplomatyki i dalszych badań historycznych.

² Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (dalej cyt. AUAM), Radtke Irena. Wydział Filozoficzno-Historyczny 1947–1951, sygn. 144/1216, s. 5.

³ Tamże, s. 78.

⁴ AUAM, Radtke Irena. Wydział Filozoficzno-Historyczny 1947–1951, sygn. 144/1216. (Taki tytuł pracy magisterskiej odnotowany jest w protokole egzaminu magisterskiego z dnia 22 grudnia 1951 r. W ankietach personalnych podawany jest tytuł „Osadnictwo ziemi tczewskiej”).

⁵ AUAM, Irena Radtke, sygn. 224/24; K. Strykowski, E. Rogal, *Irena Radtke...*, s. 751.

⁶ AUAM, Irena Radtke, sygn. 224/24; AUAM, Irena Radtke 1970–1988, sygn. 789/32, s. 35.

Rozprawa ta zapoczątkowała naukową aktywność I. Radtke, którą uczona kontynuowała przez całe swoje zawodowe życie. Jej dorobek liczy kilkadziesiąt niezwykle wartościowych prac naukowych – monografii, artykułów, wydawnictw źródłowych, opracowań, recenzji itp. Do najstarszych należą opracowania dotyczące kancelarii miasta Poznania w okresie staropolskim zwieńczone w 1967 r. monografią na ten temat: *Kancelaria miasta Poznania do roku 1570*⁷. Wyniki dalszych badań nad kancelarią miasta Poznania, obejmujące lata 1570–1793, opublikowała w późniejszym okresie⁸. Dobra znajomość kancelarii miejskich okresu staropolskiego zaowocowała też recenzjami prac na temat kancelarii miejskich Krakowa, Torunia i Lublina oraz udziałem w wydawnictwie przygotowanym przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych, zatytułowanym *Miasta polskie: dokumentacja archiwalna*, dla którego I. Radtke przygotowała rozdział na temat ustroju miast polskich⁹. Problematyce tej poświęciła także obszerny artykuł dotyczący Błażeja Winklera – pisarza i kronikarza miasta Poznania w XVI w.¹⁰ Doświadczenia zdobyte przy porządkowaniu akt miasta Poznania w okresie staropolskim podsumowała w artykule na temat dziejów i metod porządkowania akt miasta Poznania¹¹. Do problematyki okresu staropolskiego wróciła także w artykule na temat akt organizacji kupieckich w Poznaniu w okresie od XV do XX w.¹²

Docent I. Radtke była również znakomitą znawczynią kancelarii pruskiej. Od 1976 r. kierowała powołanym przy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych zespołem naukowo-badawczym do spraw kancelarii pruskiej¹³. Wyniki Jej prac w tym zakresie zostały opublikowane w latach 70. i 80. XX w. na łamach „Archeionu” w obszernych artykułach na temat metod opracowania akt popruskich oraz akt spraw w systemie kancelarii pruskiej¹⁴. Z tematyką tą ściśle wiążą się badania nad problematyką zespołów złożonych i sukcesji

⁷ I. Radtke, *Kancelaria miasta Poznania do roku 1570*, Warszawa 1967.

⁸ Taż, *Kancelaria miasta Poznania od XII do XV wieku*, „Roczniki Historyczne” 1961, t. 27, s. 161–189; taż, *Kancelaria miasta Poznania w latach 1570–1793* [w:] *Historia prawa – historia kultury. Liber memorialis Vitoldo Maisel dedicatus*, pod red. E. Bagińskiej i H. Olszewskiego, seria: Prace Wydz. Prawa i administracji UAM w Poznaniu, t. 1, Poznań 1994.

⁹ Taż, *Ustrój miast polskich* [w:] *Miasta polskie: dokumentacja archiwalna*, oprac. R. Piechota przy współudziale E. Dembińskiej i G. Wojciechowskiego, pod red. T. Walichnowskiego, Warszawa 1981, s. 15–33.

¹⁰ Taż, *Błażej Winkler, pisarz i kronikarz miasta Poznania w XVI w. (1535–1569)*, „Archeion” 1962, t. 37, s. 153–172.

¹¹ Taż, *Dzieje i metody porządkowania akt miasta Poznania z okresu staropolskiego*, „Archeion” 1997, t. 97, s. 21–42.

¹² Taż, *Akta organizacji kupieckich w Poznaniu w latach 1429–1939*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1993, r. 1, s. 53–64.

¹³ Taż, *Zespół do spraw kancelarii pruskiej*, „Archeion” 1982, t. 74, s. 237–238.

¹⁴ Taż, *Metody opracowywania akt popruskich*, „Archeion” 1973, t. 58, s. 7–28; taż, *Akta spraw w systemie kancelarii pruskiej*, „Archeion” 1984, t. 78, s. 163–192.

akt w zespołach akt administracji XIX i XX w.¹⁵ Efekty prowadzonych w tym zakresie badań naukowych, poparte wieloletnim doświadczeniem przy porządkowaniu zespołów akt popruskich w poznańskim archiwum, znalazły także swoje miejsce w rozdziałach podręczników do archiwistyki opracowanych na potrzeby archiwistów zakładowych oraz kształcenia uniwersyteckiego. Do tych wielokrotnie wznawianych prac: *Korespondencyjny kurs archiwalny*, *Archiwistyka praktyczna dla archiwistów zakładowych* i *Metodyka pracy archiwalnej*, doc. I. Radtke wniosła znaczący wkład, opracowując rozdziały dotyczące nie tylko organizacji pracy kancelaryjnej, opracowania materiałów archiwalnych z okresu staropolskiego, lecz także teoretycznych i praktycznych problemów opracowania akt z XIX i XX w.¹⁶

Znaczące miejsce w dorobku naukowym I. Radtke zajmują również artykuły dotyczące organizacji pracy kancelaryjnej¹⁷, jednolitych rzeczowych wykazów akt¹⁸ oraz kształtowania się zespołów akt w archiwach zakładowych¹⁹. Z problematyką tą ściśle wiązały się zagadnienia granic współczesnych zespołów akt oraz postępowania z zespołami otwartymi, gromadzenia narastającego zasobu archiwalnego, kancelarii współczesnej²⁰ oraz pomocy ewidencyjno-informacyjnych w archiwach, których wyniki zostały opublikowane na początku lat 70. XX w.²¹

Przedmiotem zainteresowań badawczych I. Radtke było także życie naukowe w archiwach. Na polecenie Naczelnej Dyrekcji AP, wspólnie z archiwistami z innych ośrodków, przeprowadziła ona ankietę na temat życia na-

---

¹⁵ Taż, *Zagadnienia zespołów złożonych i sukcesji akt w aktach administracji państwowej XIX i XX w.*, „Archeion” 1960, t. 33, s. 3–19; taż, *Przemiany administracyjno-ustrojowe b. Rejencji w Pile i powikłania zespołowe jej spuścizny*, „Archeion”, t. 46, s. 7–27.

¹⁶ Patrz przyp. 43 i 48.

¹⁷ I. Radtke, *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Korespondencyjny Kurs Archiwalny*, Poznań 1965; taż, *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Archiwistyka praktyczna dla archiwistów zakładowych*, pod red. S. Kłysa, Poznań 1986 (i inne wydania), s. 26–84.

¹⁸ Taż, *Jednolite rzeczowe wykazy akt*, „Archeion” 1966, t. 44, s. 31–49.

¹⁹ Taż, *Narastanie zespołu akt w zakładach pracy w świetle obowiązujących przepisów kancelaryjnych*, „Archeion” 1968, t. 48, s. 7–23; taż, *Kształtowanie się zespołów akt w archiwach zakładowych*, „Archeion” 1981, t. 72, s. 17–34.

²⁰ *Wytyczne w postępowaniu z zespołami otwartymi*, Warszawa 1967 (rec. I. Radtke). „Archeion”, t. 53, 1970, s. 238–242; I. Radtke, *Pojęcie zespołu w praktyce archiwalnej: granice współczesnych zespołów akt*, „Archeion” 1971, t. 56, s. 89–109; taż, *Gromadzenie narastającego zasobu archiwalnego w świetle przepisów archiwalnych* [w:] *Pamiętnik I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich*, Przemyśl, 27–29 sierpnia 1986 r., Referaty i dyskusja, cz. 1–2, pod red. A. Tomczaka, Warszawa 1991, s. 294–315; taż, *Kancelaria współczesna*, „Archeion” 1999, t. 100, s. 28–50.

²¹ I. Radtke, I. Sułkowska-Kuraś, *Pomoce ewidencyjno-informacyjne w archiwach* [w:] *Materiały z sesji „Archiwa warsztatem pracy historyka”*, Toruń 1971, s. 53–73; I. Radtke, *Instrukcja w sprawie sporządzania indeksów do inwentarzy archiwalnych*, „Archeion” 1975, t. 62, s. 37–48; taż, *Kartoteka i spisy zespołów na przykładzie Archiwum Państwowego w Poznaniu*, „Archeion” 1986, t. 81, s. 33–57.

ukowego w archiwach na początku lat 60. XX w. Wyniki tych badań zostały opublikowane i służyły władzom archiwalnym do podsumowania badań naukowych prowadzonych w archiwach państwowych oraz wypracowania kierunków rozwoju działalności naukowej kadry archiwalnej²². Z okazji 100-lecia Archiwum Państwowego w Poznaniu opublikowała również artykuł na temat życia naukowego tej instytucji w latach 1869–1969²³.

W dorobku naukowym I. Radtke nie brakuje także publikacji źródłoznawczych. Była autorką informatora o materiałach do dziejów kultury w archiwach wielkopolskich i współautorką wyboru źródeł na temat demokracji polskiej w powstaniu styczniowym. Opublikowała nadto artykuły na temat źródeł do dziejów powstania styczniowego, powstania listopadowego i akt sokołich w archiwum poznańskim oraz na temat wartości źródłowej akt Okręgowej Komisji Historycznej Zarządu Okręgu ZBOWiD w Poznaniu²⁴. Doc. I. Radtke jest także autorką opracowań na temat historii Archiwum Państwowego w Poznaniu oraz jego zasobu. Aktywnie uczestniczyła w pracach nad przygotowaniem informatora o materiałach archiwalnych zgromadzonych w archiwum poznańskim oraz podległych mu archiwach terenowych, którego pierwszy tom ukazał się w 1972, a drugi w 1982 r.²⁵ Jest też autorką krótkich opracowań na temat organizacji i zasobu tego archiwum, opublikowanych w latach 70. XX w., a z okazji 130-lecia Archiwum Państwowego w Poznaniu wygłosiła referat na temat jego historii w latach 1869–1999, opublikowany w „Poznańskim Roczniku Archiwalno-Historycznym”²⁶.

---

²² I. Radtke, Z. Boda-Krężel, M. Cygański, *Życie naukowe w archiwach w świetle ankiety przeprowadzonej w latach 1962–1963*, „Archeion” 1967, t. 47, s. 51–69.

²³ I. Radtke, *Życie naukowe w Archiwum Państwowym w Poznaniu w latach 1869–1969*, „Archeion” 1970, t. 54, s. 115–133.

²⁴ *Taż*, *Materiały do dziejów kultury przechowywane w archiwach państwowych na terenie Wielkopolski (Stan materiałów i ich rozmieszczenie)*, Poznań 1978; *Demokracja polska w powstaniu styczniowym: wybór źródeł*, oprac. E. Halicza, I. Koberdowej i I. Radtke, pod red. E. Halicza, Wrocław 1961; I. Radtke, *Źródła do dziejów powstania styczniowego w Archiwum Państwowym M. Poznania i Województwa Poznańskiego*, „Archeion” 1964, t. 40, s. 65–72; *taż*, *Materiały dotyczące powstania listopadowego w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Poznaniu*, „Archeion” 1983, t. 75, s. 87–92; *taż*, *Źródła do dziejów powstania styczniowego z uwzględnieniem ziemi konińskiej przechowywane w Archiwum Państwowym w Poznaniu [w:] Ziemia Konińska w czasie powstania styczniowego 1863–1864*, t. 1, praca zbiorowa pod kier. nauk. Z. Kaczmarska, wyd. 2, Konin 1994, s. 199–203; *taż*, *Akta organizacji sokołich w Archiwum Państwowym w Poznaniu*, „Archeion” 1991, t. 89, s. 61–78; I. Radtke, T. Salamon, *Akta Okręgowej Komisji Historycznej Zarządu Okręgu ZBOWiD w Poznaniu: charakterystyka materiałów, metody porządkowania i wartość źródłowa*, „Archeion” 1982, t. 74, s. 81–101.

²⁵ I. Radtke, *Archiwum Wojewódzkiego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Poznaniu [w:] Dzieje Poznania i Województwa Poznańskiego. Informator o materiałach archiwalnych*, pod red. C. Skopowskiego, t. 1, Warszawa 1972, s. 51–87.

²⁶ *Taż*, *Archiwum Państwowe w Poznaniu*, Poznań 1975; *taż*, *Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Poznaniu*, Poznań 1977; *taż*, *Dzieje Archiwum Państwowego w Poznaniu (1869–1999)*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1999/2000, r. 6/7, s. 25–51.

Ważne miejsce w dorobku naukowym I. Radtke stanowią także artykuły na temat pomocy ewidencyjno-informacyjnych, stosowanych w archiwach państwowych. Na ten temat wygłosiła ona wiele referatów na zebraniach naukowych w archiwum poznańskim, a część z nich została opublikowana w czasopismach archiwalnych²⁷. Nieobce Jej były badania regionalne. Z wielkim zaangażowaniem brała udział w obchodach rocznicowych i jubileuszach oraz przygotowywaniu z tej okazji wydawnictw, np. na obchody 500-lecia Cechu Rzemiosł Drzewnych w Poznaniu²⁸.

Na szczególne podkreślenie zasługuje długa i wielowątkowa współpraca doc. I. Radtke z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych w Warszawie. Przez wiele lat była Ona członkiem Centralnej Komisji Metodycznej i konsultantem NDAP w zakresie metod opracowania akt miejskich, pruskich i okresu międzywojennego²⁹. W latach 80. XX w., jako członek zespołu badawczego „Informatyka i Archiwa”, razem z przewodniczącym zespołu – prof. Stanisławem Nawrockim – brała udział w badaniach międzynarodowego zespołu archiwalnego na temat potrzeb użytkowników archiwów. W skład tego zespołu wchodził archiwiści z ZSRR, NRD, Czechosłowacji, Węgier i Polski³⁰. Przedmiotem działalności zespołu było wypracowanie naukowych metod rozpoznawania potrzeb informacyjnych użytkowników oraz badania terminologiczne związane z potrzebami użytkowników. Postulowano wprowadzenie, obok tradycyjnych metod udostępniania, nowych form z zastosowaniem elektronicznego przetwarzania danych. Nieco wcześniej opublikowała wyniki podsumowania stanu wykorzystania materiałów archiwalnych w polskich archiwach państwowych w latach 1964–1974³¹. W ścisłym związku z prowadzonymi w tym zespole badaniami pozostaje wizyta I. Radtke w Belgii w 1981 r. (w Liège i Brukseli, 30 września – 10 października 1981 r.), zwieńczona opublikowanym sprawozdaniem na temat podjętych przez archiwistów belgijskich prac nad zastosowaniem komputera w służbie archiwalnej, zwłaszcza przy opracowaniu pomocy archiwalnych oraz udostępnianiu informacji naukowej o zawartości archiwaliów³².

Docent dr I. Radtke opublikowała również liczne biogramy poznańskich archiwistów i historyków: Józefa Paczkowskiego, Franciszka Paprockiego,

---

²⁷ Taż, *Kartoteka...*; taż, *Podstawowe środki ewidencji w archiwach*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1996, r. 4, s. 97–113.

²⁸ Taż, *W okresie staropolskim (1499–1793) [w:] 500 lat dziejów Cechu Rzemiosł Drzewnych w Poznaniu*, pod red. K. Strykowski, Poznań 1998, s. 11–33.

²⁹ AUAM, Akta osobowe. Doc. dr I. Radtke, sygn. 744/1079.

³⁰ I. Radtke, *Z działalności międzynarodowego zespołu archiwalnego*, „Archeion” 1988, t. 84, s. 313–318.

³¹ Taż, *Stan wykorzystania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych w latach 1964–1974 w świetle wyników ankiety archiwalnej*, „Archeion” 1979, t. 68, s. 21–47.

³² Taż, *Komputer w służbie archiwistów belgijskich*, „Archeion” 1984, t. 78, s. 400–404.

Witolda Meisla, Adama Kaletki, Leona Siuchnińskiego i Kazimierza Kaczmarczyka, które ukazały się na łamach „Archeionu”, „Poznańskiego Rocznika Archiwalno-Historycznego” i *Słownika biograficznego archiwistów polskich*³³, a także w pracy *Życiorysy polskich archiwistów poznańskich*³⁴.

Wysokie kwalifikacje zawodowe i naukowe doc. dr. I. Radtke sprawiły, że w połowie lat 70. XX w., po powstaniu specjalności archiwistycznej na studiach historycznych na UAM, rozpoczęła Ona pracę w charakterze docenta kontraktowego w Zakładzie Archiwistyki UAM (w wymiarze ½ etatu). Na Uniwersytecie pracowała w latach 1976–1988³⁵. Ówczesny kierownik Zakładu Archiwistyki – prof. Franciszek Paprocki – pisał, że jest „najwłaściwszą osobą” do prowadzenia zajęć dydaktycznych dla studentów archiwistyki. W szczególowym uzasadnieniu podkreślał, że doc. I. Radtke

od 24 lat pracuje w tutejszym archiwum państwowym, ciesząc się wysokim uznaniem władz archiwalnych i archiwistów, jako wybijający się w służbie archiwalnej pracownik naukowy. Aktualnie jest stałym konsultantem Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie do spraw systemów kancelaryjnych okresu staropolskiego, kancelarii pruskiej i kancelarii najnowszych. Należy również do zespołu badawczego NDAP dla wypracowania zasad archiwalnej informatyki naukowej. W Poznaniu zaś od 12 lat prowadzi kursy archiwalne dla archiwistów zakładowych, co szczególnie kwalifikuje doc. dr I. Radtke do prowadzenia zajęć dydaktycznych na specjalizacji archiwalnej. Jak mi wiadomo, już przed dwoma laty miała p. Radtke propozycję przejścia do UMK w Toruniu jako docent tamtejszego Studium Archiwalnego, jak również propozycję przejścia do NDAP w Warszawie jako Kierownik Działu Metodycznego Biura Prac Naukowych, co potwierdza jej wysokie kwalifikacje w zakresie archiwistyki. [...] W moim przekonaniu ścisła współpraca dydaktyczna z praktykującym, naukowo należycie przygotowanym archiwistą, nada specjalizacji archiwalnej właściwą rangę³⁶.

Jak pokazał czas, ocena ta była w pełni uzasadniona, a doc. I. Radtke stała się filarem poznańskich studiów archiwistycznych w latach 70. i 80. XX w.

---

³³ Taż, *Franciszek Paprocki (22 III 1911 – 25 IX 1978)*, „Archeion” 1980, t. 70, s. 365–370; taż, *Józef Paczkowski – historyk i archiwista*, „Archeion” 1993, t. 91, s. 7–29; taż, *Witold Meisel (1914–1993)*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1994–1995, r. 2/3, s. 133; taż, *Kaletka Adam Henryk (1887–1956)* [w:] *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich*, t. 1, (1918–1984), Warszawa-Łódź 1988, s. 96; taż, *Siuchniński Leon 1904–1964*, tamże, s. 196; taż, *Kazimierz Kaczmarczyk – wspomnienie pośmiertne*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza” 1968, t. 9, s. 187–189; taż, *Wiesława Krajkowska* [w:] *Życiorysy polskich archiwistów poznańskich i skład osobowy z dnia 8 III 1969 roku*, Poznań 1969, s. 18–21; taż, *Henryk Lesiński*, tamże, s. 44–48; taż, *Stefan Paternowski*, tamże, s. 62–64; taż, *Leon Siuchniński*, tamże, s. 71–75.

³⁴ Taż, *Wiesława Krajkowska...*; taż, *Henryk Lesiński...*; taż, *Stefan Paternowski...*; taż, *Leon Siuchniński...*

³⁵ AUAM, Radtke Irena 1970–1988, sygn. 789/32, s. 30–32.

³⁶ AUAM, Akta osobowe. Doc. dr I. Radtke, sygn. 744/1079. Pismo Kierownika Zakładu Archiwistyki UAM do Dyrekcji IH UAM w sprawie przyjęcia do Zakładu Archiwistyki na ½ etatu doc. dr Ireny Radtke z dnia 2 IX 1975 r.

Dzięki Jej zaangażowaniu studia te mogły rozwijać się dalej po przedwczesnej śmierci w 1978 r. prof. F. Paprockiego³⁷. W uzasadnieniu przedłużenia zatrudnienia I. Radtke na kolejne lata ówczesny wicedyrektor Instytutu Historii i Kurator Zakładu Archiwistyki – prof. Jerzy Strzelczyk – pisał:

Doc. I. Radtke zatrudniona w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Poznaniu jest współorganizatorem i faktycznym kierownikiem Zakładu Archiwistyki od 1977 roku. Jej dalsza praca w Instytucie Historii stanowi warunek absolutnie niezbędny pracy Zakładu i studium archiwistyki, gdyż jest ona jedynym samodzielnym pracownikiem naukowym – specjalistą w zakresie archiwistyki³⁸.

Na specjalności archiwistycznej na UAM I. Radtke prowadziła przede wszystkim wykłady i konwersatoria z rozwoju form kancelaryjnych i współczesnej dokumentacji archiwalnej oraz z metodyki archiwalnej. Prowadziła też cieszące się dużą popularnością seminaria magisterskie z archiwistyki. Była znakomitym nauczycielem – mądrym, wymagającym i cierpliwym. Łącznie na Jej seminariach magisterskich z archiwistyki powstało kilkadziesiąt bardzo wartościowych i wysoko ocenianych prac obejmujących teorię i metodykę archiwalną, rozwój form kancelaryjnych, źródłoznawstwo, prawo archiwalne itd. Są wśród nich prace nagrodzone w konkursie Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych na najlepsze prace magisterskie z archiwistyki. W 1984 r. w konkursie ogłoszonym z okazji obchodów VI Tygodnia Archiwów drugą nagrodę zdobył magistrant I. Radtke Piotr Rybczyński za pracę magisterską: „Wartość źródłowa akt gromadzkich rad narodowych na przykładzie powiatu Nowy Tomyśl”³⁹, a w 1989 r. z okazji VII Tygodnia Archiwów taką samą nagrodę otrzymał kolejny magistrant – Przemysław Wojciechowski – za pracę magisterską: „Polskie ustawodawstwa archiwalne w latach 1918–1983”⁴⁰.

Z pracą dydaktyczną I. Radtke na UAM wiąże się również Jej udział w przygotowaniu podręcznika dla studentów archiwistyki. Jest Ona bowiem współautorką podręcznika archiwalnego *Metodyka pracy archiwalnej*, opracowanego w poznańskim środowisku naukowym i archiwalnym, który w latach 1992–2004 był wznawiany pięciokrotnie⁴¹. Jest autorką i współau-

³⁷ I. Mamczak-Gadkowska, *Franciszek Paprocki, pierwszy kierownik Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, „Archiwista Polski” 2009, nr 1, Bydgoszcz 2009, s. 9–21.

³⁸ AUAM, Akta osobowe. Doc. dr I. Radtke, sygn. 744/1079. Pismo Jerzego Strzelczyka, wicedyrektora Instytutu Historii UAM do Rektora UAM w sprawie przedłużenia zatrudnienia dla I. Radtke z dnia 16 września 1981 r.

³⁹ M. Lewandowska, *O pracach magisterskich nadesłanych na konkurs*, „Archeion” 1986, t. 81, s. 330–333.

⁴⁰ M. Tarakanowska, *Prace magisterskie nadesłane na konkurs*. *Kronika*, „Archeion” 1993, t. 92, s. 227–229.

⁴¹ I. Radtke, K. Chojnacka, *Opracowywanie materiałów archiwalnych z okresu staropolskiego* [w:] *Metodyka pracy archiwalnej*, pod red. S. Nawrockiego i S. Sierpowskiego, Poznań 1992,

torką kilku rozdziałów tego podręcznika, dotyczących opracowania materiałów archiwalnych z okresu staropolskiego (razem z dr K. Chojnącką), teoretycznych problemów opracowania archiwaliów z XIX i XX w. oraz metodyki opracowania materiałów archiwalnych z XIX i XX w. Przygotowywała pracę habilitacyjną na temat rozwoju form kancelaryjnych na ziemiach polskich, której ze względu na liczne obowiązki zawodowe, dydaktyczne, naukowe i organizacyjne nie ukończyła⁴². I. Radtke brała także czynny udział w kształceniu młodej kadry naukowej. Recenzowała prace doktorskie na uniwersytetach w Poznaniu i Toruniu.

Po śmierci F. Paprockiego, począwszy od 1980 r. aż do przejścia na emeryturę w 1988 r., doc. I. Radtke pełniła także funkcję kuratora Archiwum UAM⁴³. W uzasadnieniu powołania I. Radtke na to stanowisko ówczesny Dyrektor Instytutu Historii – prof. Czesław Łuczak – pisał do rektora UAM, że „Należy ona do najwybitniejszych w naszym kraju znawców problematyki archiwalnej”⁴⁴. W latach 80. XX w. I. Radtke brała również udział w tworzeniu Archiwum Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Warto również podkreślić, że przedmiotem Jej zainteresowania były też problemy uniwersyteckiego kształcenia archiwistów. W ciągu kilkunastu lat pracy naukowo-dydaktycznej na UAM brała udział w licznych konferencjach, naradach i dyskusjach dotyczących kształcenia archiwistów, podejmowanych przez specjalistów z polskich i zagranicznych ośrodków uniwersyteckich oraz Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych⁴⁵. Podobnie jak prof. F. Paprocki była wielką zwolenniczką ścisłej współpracy naukowej i dydaktycznej archiwów z uniwersytetami. Przez wiele lat była także opiekunem praktyk organizowanych w Archiwum Państwowym w Poznaniu i innych archiwach w kraju.

Wysoka pozycja zawodowa i naukowa doc. I. Radtke sprawiła, że była Ona również cenionym wykładowcą na studiach podyplomowych dla archiwistów, organizowanych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie prowadziła zajęcia z kancelarii pruskiej⁴⁶.

---

s. 77–123; I. Radtke, *Teoretyczne problemy opracowywania akt z XIX i XX wieku*, tamże, s. 123–147; I. Mamczak-Gadkowska, S. Nawrocki, I. Radtke, K. Strykowski, *Opracowywanie materiałów archiwalnych z XIX i XX wieku*, tamże, s. 151–184. Jest też autorką i współautorką tych rozdziałów podręcznika w kolejnych wydaniach *Metodyki*: wyd. 2 z 1995 r., wyd. 3 z 1998 r., wyd. 4 z 2001 r. oraz wyd. 5 z 2004 r.

⁴² AUAM, Radtke Irena 1970–1988, sygn. 789/32, s. 38–39.

⁴³ Tamże, s. 18.

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ *Uniwersyteckie kształcenie archiwistów*, Warszawa–Łódź 1978 (I. Radtke, *Głos w dyskusji*, s. 33–34).

⁴⁶ AUAM, Akta osobowe. Doc. dr I. Radtke, sygn. 744/1079.

Wszystko to świadczy o bogatym doświadczeniu dydaktycznym, jakie posiadała I. Radtke w zakresie kształcenia archiwistów na różnych poziomach, od kursów archiwalnych przez kształcenie uniwersyteckie po studia podyplomowe. Począwszy od lat 60. XX w., prowadziła wykłady w ramach kursów archiwalnych dla archiwistów zakładowych, organizowanych w poznańskim archiwum. Była także współautorką pracy przygotowanej w środowisku archiwistów poznańskich i wielokrotnie wznawianej, a opracowanej dla Ośrodka Szkolenia Archiwistów Zakładowych Wojewódzkiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Poznaniu, zatytułowanej *Korespondencyjny kurs archiwalny* oraz *Archiwistyka praktyczna dla archiwistów zakładowych*. Prace te przez wiele lat były w Polsce podstawową pomocą dydaktyczną w kształceniu archiwistów zakładowych⁴⁷.

Docent dr I. Radtke była nie tylko autorką licznych artykułów zamieszczanych na łamach uznanych czasopism archiwalnych, lecz także członkiem kolegiów redakcyjnych. W latach 1984–1990 była członkiem redakcji „Archeionu” (tomy od 78 do 89), a następnie od 1990 do 1995 r. członkiem Rady Redakcyjnej „Archeionu” (tomy 90–94). W latach 1993–2012 była także członkiem rady redakcyjnej powołanego w Poznaniu „Poznańskiego Rocznika Archiwalno-Historycznego” (R. I–XV). Szeroko współpracowała z archiwami w Polsce i za granicą. Odbyła liczne podróże służbowe do archiwów zagranicznych. Kilkakrotnie przebywała służbowo w archiwach NRD (w 1979, 1981 i 1983 r.). Od połowy lat 70. XX w. z ramienia Naczelnej Dyrekcji AP przebywała w różnych archiwach państw zachodnich, m.in.: we Włoszech (1976 r.), Belgii (1981 r.) i Hiszpanii (1984 r.).

Wieloletnie doświadczenie zawodowe i doskonała orientacja w zasobie archiwum sprawiły, że doc. I. Radtke swoją wiedzę i doświadczeniem wspierała różne inicjatywy podejmowane przez poznańskie archiwum, nie tylko w dziedzinie naukowej i wydawniczej, lecz także w zakresie upowszechniania i popularyzacji zasobu archiwalnego. Uczestniczyła w organizacji wystaw materiałów archiwalnych w archiwum i poza nim (w bibliotekach, muzeach itp.). Wniosła duży wkład do organizacji wielkiej wystawy pt. „Dokumenty tysiąclecia” zorganizowanej w 1966 r. w salach Pałacu Kultury (obecnie Centrum Kultury Zamek) w Poznaniu. Brała też udział w audycjach radiowych i telewizyjnych poświęconych wydarzeniom historycznym.

Najwyższe umiejętności zawodowe oraz aktywność naukowa sprawiły, że doc. dr I. Radtke otrzymywała różne propozycje awansu. Propozycji tych nie przyjmowała, ponieważ była silnie związana ze środowiskiem poznańskich archiwistów i dobrze się w nim czuła.

---

⁴⁷ I. Radtke, *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, cz. 1, Poznań 1977, s. 1–65; też, *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Archiwistyka...*; też, *Porządkowanie i ewidencjonowanie akt*, tamże, s. 142–178.

Docent dr I. Radtke brała aktywny udział w życiu naukowym środowiska archiwalnego i uniwersyteckiego. Była naszym Nauczycielem i Nauczycielem wielu studentów archiwistyki. Prowadziła intensywne badania naukowe z dziedziny archiwistyki i swymi osiągnięciami w pracy naukowo-badawczej przyczyniła się w poważnym stopniu do rozwoju polskiej archiwistyki. Umiejętnie godziła działalność zawodową z aktywnością społeczną. Pełniła funkcje społeczne w związkach zawodowych, organizacjach naukowych i stowarzyszeniach. Należała do Związku Zawodowego Pracowników Kultury i Sztuki, była członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich i Polskiego Towarzystwa Historycznego. Jej działalność na polu archiwalnym, naukowym i społecznym została doceniona przez władze państwowe, resortowe i samorządowe. Jako wybitna archiwistka, autorka licznych prac naukowych, za swoją aktywność zawodową, naukową i organizacyjną została uhonorowana wysokimi odznaczeniami. W 1968 r., uchwałą Rady Państwa, odznaczona została Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1978 r. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W roku 1969, z okazji stulecia Archiwum Państwowego w Poznaniu, otrzymała Odznakę Honorową Miasta Poznania. Wieloletnia działalność w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich przyniosła jej członkostwo honorowe SAP, które otrzymała podczas XIII Zjazdu Delegatów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Szczecinie w 2002 r.

Docent dr I. Radtke była niezwykle prawym, szlachetnym, dobrym i skromnym człowiekiem. Była osobą o łagodnym usposobieniu, bardzo życzliwą, chętnie dzielącą się swoją ogromną wiedzą. Jej „kaszubskie korzenie” sprawiały, że była osobą bardzo ambitną o wysokim poczuciu godności osobistej. Cechowała ją niezwykle gościnność i oddanie rodzinie. Po przejściu na emeryturę zamieszkała w Sopocie. Po przeprowadzce do Trójmiasta nadal utrzymywała kontakty z byłymi współpracownikami, interesowała się działalnością archiwalną i naukową Archiwum Państwowego w Poznaniu i całego środowiska archiwalnego. Zmarła 30 marca 2014 r. w Sopocie i tam została pochowana na cmentarzu komunalnym przy ul. Malczewskiego.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Akta osobowe. Doc. dr I. Radtke, sygn. 744/1079.

Irena Radtke, sygn. 224/24.

Radtke Irena. Wydział Filozoficzno-Historyczny 1947–1951, sygn. 144/1216.

Radtke Irena 1970–1988, sygn. 789/32.

Opracowania

Demokracja polska w powstaniu styczniowym: wybór źródeł, oprac. E. Halicza, I. Koberdowej i I. Radtke, pod red. E. Halicza, Wrocław 1961.

- Lewandowska M., *O pracach magistrskich nadesłanych na konkurs, „Archeion”* 1986, t. 81, s. 330-333.
- Mamczak-Gadkowska I., *Franciszek Paprocki, pierwszy kierownik Zakładu Archiwistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, „Archiwista Polski”* 2009, nr 1, s. 9-21.
- Mamczak-Gadkowska I., *Irena Radtke (1923-2014), „Archiwista Polski”* 2014, nr 2(74), s. 106-116.
- Mamczak-Gadkowska I., Nawrocki S., Radtke I., Strykowski K., *Opracowywanie materiałów archiwalnych z XIX i XX wieku [w:] Metodyka pracy archiwalnej*, pod red. S. Nawrockiego i S. Sierpowskiego, Poznań 1992, s. 151-184.
- Radtke I., *Akta organizacji kupieckich w Poznaniu w latach 1429-1939, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny”* 1993, r. 1, s. 53-64.
- Radtke I., *Akta organizacji sokolich w Archiwum Państwowym w Poznaniu, „Archeion”* 1991, t. 89, s. 61-78.
- Radtke I., *Akta spraw w systemie kancelarii pruskiej, „Archeion”* 1984, t. 78, s. 163-192.
- Radtke I., *Archiwum Państwowe w Poznaniu*, Poznań 1975.
- Radtke I., *Archiwum Wojewódzkiego Komitetu Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Poznaniu [w:] Dzieje Poznania i Województwa Poznańskiego. Informator o materiałach archiwalnych*, pod red. C. Skopowskiego, t. 1, Warszawa 1972, s. 51-87.
- Radtke I., *Błażej Winkler, pisarz i kronikarz miasta Poznania w XVI w. (1535-1569), „Archeion”* 1962, t. 37, s. 153-172.
- Radtke I., *Dzieje Archiwum Państwowego w Poznaniu (1869-1999), „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny”* 1999/2000, r. 6/7, s. 25-51.
- Radtke I., *Dzieje i metody porządkowania akt miasta Poznania z okresu staropolskiego, „Archeion”* 1997, t. 97, s. 21-42.
- Radtke I., *Franciszek Paprocki (22 III 1911 - 25 IX 1978), „Archeion”* 1980, t. 70, s. 365-370.
- Radtke I., *Gromadzenie narastającego zasobu archiwalnego w świetle przepisów archiwalnych [w:] Pamiętnik I Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich, Przemyśl, 27-29 sierpnia 1986 r., Referaty i dyskusja, cz. 1-2, pod red. A. Tomczaka, Warszawa 1991, s. 294-315.*
- Radtke I., *Henryk Lesiński [w:] Życiorysy polskich archiwistów poznańskich i skład osobowy z dnia 8 III 1969 roku, Poznań 1969, s. 44-48.*
- Radtke I., *Instrukcja w sprawie sporządzania indeksów do inwentarzy archiwalnych, „Archeion”* 1975, t. 62, s. 37-48.
- Radtke I., *Jednolite rzeczowe wykazy akt, „Archeion”* 1966, t. 44, s. 31-49.
- Radtke I., *Józef Paczkowski - historyk i archiwista, „Archeion”* 1993, t. 91, s. 7-29.
- Radtke I., *Kaletka Adam Henryk (1887-1956) [w:] Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich, t. 1 (1918-1984), Warszawa-Łódź 1988, s. 96.*
- Radtke I., *Kancelaria miasta Poznania do roku 1570, Warszawa 1967.*
- Radtke I., *Kancelaria miasta Poznania od XII do XV wieku, „Roczniki Historyczne”* 1961, t. 27, s. 161-189.
- Radtke I., *Kancelaria miasta Poznania w latach 1570-1793 [w:] Historia prawa - historia kultury. Liber memorialis Vitoldo Maisel dedicatus, pod red. E. Bagińskiej i H. Olszewskiego, seria: Prace Wyd. Prawa i administracji UAM w Poznaniu, t. 1, Poznań 1994.*
- Radtke I., *Kancelaria współczesna, „Archeion”* 1999, t. 100, s. 28-50.
- Radtke I., *Kartoteka i spisy zespołów na przykładzie Archiwum Państwowego w Poznaniu, „Archeion”* 1986, t. 81, s. 33-57.
- Radtke I., *Kazimierz Kaczmarczyk - wspomnienie pośmiertne, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza”* 1968, t. 9, s. 187-189.
- Radtke I., *Komputer w służbie archiwistów belgijskich, „Archeion”* 1984, t. 78, s. 400-404.
- Radtke I., *Kształtowanie się zespołów akt w archiwach zakładowych, „Archeion”* 1981, t. 72, s. 17-34.
- Radtke I., *Leon Siuchniński [w:] Życiorysy polskich archiwistów poznańskich i skład osobowy z dnia 8 III 1969 roku, Poznań 1969, s. 71-75.*

- Radtke I., *Materiały do dziejów kultury przechowywane w archiwach państwowych na terenie Wielkopolski* (Stan materiałów i ich rozmieszczenie), Poznań 1978.
- Radtke I., *Materiały dotyczące powstania listopadowego w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Poznaniu*, „Archeion” 1983, t. 75, s. 87–92.
- Radtke I., *Metody opracowywania akt popruskich*, „Archeion” 1973, t. 58, s. 7–28.
- Radtke I., *Narastanie zespołu akt w zakładach pracy w świetle obowiązujących przepisów kancelaryjnych*, „Archeion” 1968, t. 48, s. 7–23.
- Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Archiwistyka praktyczna dla archiwistów zakładowych*, pod red. S. Kłysa, Poznań 1986 (i inne wydania), s. 26–84.
- Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Korespondencyjny Kurs Archiwalny*, Poznań 1965.
- Radtke I., *Organizacja pracy kancelaryjnej* [w:] *Korespondencyjny kurs archiwalny*, cz. 1, Poznań 1977, s. 1–65.
- Radtke I., *Podstawowe środki ewidencji w archiwach*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1996, r. 4, s. 97–113.
- Radtke I., *Pojęcie zespołu w praktyce archiwalnej: granice współczesnych zespołów akt*, „Archeion” 1971, t. 56, s. 89–109.
- Radtke I., *Porządkowanie i ewidencjonowanie akt* [w:] *Archiwistyka praktyczna dla archiwistów zakładowych*, pod red. S. Kłysa, Poznań 1986, s. 142–178.
- Radtke I., *Przemiany administracyjno-ustrojowe b. Rejencji w Pile i powikłania zespołowe jej spuścizny*, „Archeion” 1967, t. 46, s. 7–27.
- Radtke I., *Siuchniński Leon 1904–1964* [w:] *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich*, t. 1 (1918–1984), Warszawa–Łódź 1988, s. 196.
- Radtke I., *Stan wykorzystania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych w latach 1964–1974: w świetle wyników ankiety archiwalnej*, „Archeion” 1979, t. 68, s. 21–47.
- Radtke I., *Stefan Paternowski* [w:] *Życiorysy polskich archiwistów poznańskich i skład osobowy z dnia 8 III 1969 roku*, Poznań 1969, s. 62–64.
- Radtke I., *Teoretyczne problemy opracowywania akt z XIX i XX wieku* [w:] *Metodyka pracy archiwalnej*, pod red. S. Nawrockiego i S. Sierpowskiego, Poznań 1992, s. 123–147.
- Radtke I., *Ustrój miast polskich* [w:] *Miasta polskie: dokumentacja archiwalna*, oprac. R. Piechota przy współudziale E. Dembińskiej i G. Wojciechowskiego, pod red. T. Walichnowskiego, Warszawa 1981, s. 15–33.
- Radtke I., *Wiesława Krajkowska* [w:] *Życiorysy polskich archiwistów poznańskich i skład osobowy z dnia 8 III 1969 roku*, Poznań 1969, s. 18–21.
- Radtke I., *Witold Meisel (1914–1993)*, „Poznański Rocznik Archiwalno-Historyczny” 1994/1995, r. 2/3, s. 133.
- Radtke I., *Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Poznaniu*, Poznań 1977.
- Radtke I., *W okresie staropolskim (1499–1793)* [w:] *500 lat dziejów Cechu Rzemiosł Drzewnych w Poznaniu*, pod red. K. Strykowski, Poznań 1998, s. 11–33.
- Radtke I., *Zagadnienia zespołów złożonych i sukcesji akt w aktach administracji państwowej XIX i XX w.*, „Archeion” 1960, t. 33, s. 3–19.
- Radtke I., *Z działalności międzynarodowego zespołu archiwalnego*, „Archeion” 1988, t. 84, s. 313–318.
- Radtke I., *Zespół do spraw kancelarii pruskiej*, „Archeion” 1982, t. 74, s. 237–238.
- Radtke I., *Życie naukowe w Archiwum Państwowym w Poznaniu w latach 1869–1969*, „Archeion” 1970, t. 54, s. 115–133.
- Radtke I., *Źródła do dziejów powstania styczniowego w Archiwum Państwowym M. Poznania i Województwa Poznańskiego*, „Archeion” 1964, t. 40, s. 65–72.
- Radtke I., *Źródła do dziejów powstania styczniowego z uwzględnieniem ziemi konińskiej przechowywane w Archiwum Państwowym w Poznaniu* [w:] *Ziemia Konińska w czasie powstania styczniowego 1863–1864*, t. 1, praca zbiorowa pod kier. nauk. Z. Kaczmarka, wyd. 2, Konin 1994, s. 199–203.

- Radtke I., Boda-Krężel Z., Cygański M., *Życie naukowe w archiwach w świetle ankiety przeprowadzonej w latach 1962–1963*, „Archeion” 1967, t. 47, s. 51–69.
- Radtke I., Chojnacka K., *Opracowywanie materiałów archiwalnych z okresu staropolskiego* [w:] *Metodyka pracy archiwalnej*, pod red. S. Nawrockiego i S. Sierpowskiego, Poznań 1992, s. 77–123.
- Radtke I., Salamon T., *Akta Okręgowej Komisji Historycznej Zarządu Okręgu ZBOWiD w Poznaniu: charakterystyka materiałów, metody porządkowania i wartość źródłowa*, „Archeion” 1982, t. 74, s. 81–101.
- Radtke I., Sułkowska-Kuraś I., *Pomoce ewidencyjno-informacyjne w archiwach* [w:] *Materiały z sesji „Archiwa warsztatem pracy historyka”*, Toruń 1971, s. 53–73.
- Rogal E., *Radtke Irena Monika (1923–2014)* [w:] *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich*, t. 3, 1935–2015, Warszawa 2017, s. 193–195.
- Strykowski K., Rogal E., *Irena Radtke (17 X 1923 – 30 III 1014)*, „Archeion” 2014, t. 115, s. 750–758.
- Tarakanowska M., *Prace magisterskie nadesłane na konkurs. Kronika*, „Archeion” 1993, t. 92, s. 227–229.
- Uniwersyteckie kształcenie archiwistów*, Warszawa–Łódź 1978 (I. Radtke, *Głos w dyskusji*, s. 33–34).
- Wytyczne w postępowaniu z zespołami otwartymi*, Warszawa 1967 (rec. I. Radtke), „Archeion” 1970, t. 53, s. 238–242.

Irena Mamczak-Gadkowska

Działalność naukowa i dydaktyczna doc. dr Ireny Radtke na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Streszczenie

Docent dr Irena Radtke (1923–2014) była wybitną archiwistką i nauczycielką archiwistyki. Artykuł, napisany z okazji setnej rocznicy urodzin, ma na celu podkreślenie Jej dorobku naukowego i dydaktycznego. I. Radtke całe swoje życie zawodowe była związana z Archiwum Państwowym w Poznaniu i Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Umiejętnie godziła obowiązki archiwalne z pracą naukową i dydaktyczną. Była absolwentką historii i filologii klasycznej, a stopień naukowy doktora nauk humanistycznych uzyskała w 1963 r. Przez cały czas pracy zawodowej prowadziła intensywne badania naukowe w zakresie archiwistyki. Problematyka tych badań obejmowała przede wszystkim rozwój form kancelaryjnych, systemy kancelaryjne (była znawczynią kancelarii pruskiej), metodykę archiwalną, pomoce ewidencyjno-informacyjne, biografistykę, źródłoznawstwo i regionalistykę. Była współautorką podręczników do archiwistyki dla studentów i archiwistów zakładowych. Swoimi osiągnięciami w pracy naukowo-badawczej przyczyniła się znacznie do rozwoju polskiej archiwistyki. Wysokie kwalifikacje zawodowe i naukowe sprawiły, że w latach 1976–1988 została zatrudniona w Zakładzie Archiwistyki UAM, gdzie prowadziła wykłady, konwersatoria i seminaria magisterskie dla studentów archiwistyki. Przez wiele lat była filarem poznańskich studiów archiwistycznych.

Słowa kluczowe: Radtke Irena, archiwum, uniwersytet, archiwistyka, działalność naukowa, działalność dydaktyczna

Irena Mamczak-Gadkowska

**Scientific and teaching activity of dr. Irena Radtke,
assistant professor at Adam Mickiewicz University in Poznań**

Abstract

Docent Irena Radtke (1923–2014) was an exceptional archivist and archival science teacher. This article, written to celebrate her 100th birthday, aims at highlighting her achievements as an academic and as a teacher. For her whole professional life, Irena Radtke was associated with the State Archive in Poznań and with Adam Mickiewicz University in Poznań. She juggled her duties as an archivist with her work as a teacher and scientist. She majored in history and classical philology, and in 1963, she obtained her Ph.D. in humanities. All her professional life, she was dedicated to conducting archival research. Her research interests mainly included the evolution of registry forms, registry systems (she was an expert in Prussian registry), archival methods, register and information equipment, biography studies, source science, and regional studies. She was a co-author of archival science textbooks for students and archivists. Her achievements in academia and science have greatly contributed to the development of archival studies in Poland. Her high scientific and professional qualifications helped her gain employment in 1976 at the Division of Archival Studies of Adam Mickiewicz University in Poznań, where she was also a lecturer and a tutor. She worked there until 1988. For many years, she was the backbone of archival studies in Poznań.

Keywords: Radtke Irena, archive, university, archival studies, academic activity, teaching activity